

Залишається зрозуміти, як відцифрувати процеси і результати; як визначати ці пропорції, ґрунтуючись, наприклад, на вже згаданих моделях розвитку лідерства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Army Doctrine Reference Publication (ADRP) 10, Washington, DC: U.S. Government Printing Office. – 2012.
2. Army Doctrine Reference Publication (ADRP) 7-0, Training Units and Developing Leaders. Washington, DC: U.S. Government Printing Office. – 2012.
3. Field Manual (FM) 6-22, Leader Development (Washington, DC: U.S. Government Printing Office, 2015), – 11.
4. Peter Schirmer et al., Leader Development in Army Units (Santa Monica, CA: Rand Arroyo Center, 2008) 61, accessed May 13, 2016.

5. Richard Feloni, “Google’s HR boss shares 10 secrets to running a company everyone wants to work for”, Business Insider, May 19, 2015, accessed May 14. – 2016. – P. 63–64.

6. Riley et al., 2014 Center For Annual Survey Army Leadership (CASAL): of Army Military Leader Findings (Fort Leavenworth, KS: Center for Army Leadership, 2015) 73-75, accessed May 2016.

7. Ibid, 78.

8. Ibid, 84.

9. U.S. Army Training and Doctrine Command (TRADOC) Pamphlet (TP) 525-3-1, The U.S. Army Operating Concept: Win in a Complex World (Fort Eustis, VA: TRADOC, 2014) 18-19, accessed May 2016.

10. U.S. Army, Army Leader Development Strategy (ALDS) 2013 (Washington, DC: Department of the Army, 2013) 3, accessed May 2016.

УДК 373.2.011.3-51:613:373.2-053.4

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ ПРАЦІВНИКА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сорочинська О.А., к. пед. н.,
викладач кафедри зоології, біологічного моніторингу та охорони природи
Житомирський державний університет імені Івана Франка

Ткач Є.О., студентка
Навчально-науковий інститут педагогіки
Житомирського державного університету імені Івана Франка

У статті теоретично обґрунтовуються проблеми підготовки майбутніх працівників дошкільної освіти до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку. Аналізується сутність понять «професійна підготовка педагога» та «готовність майбутнього вихователя». Конкретизоване, доповнене тлумачення поняття «готовність майбутнього вихователя до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку» та виокремлено основні структурні компоненти, критерії та показники готовності. Презентовано узагальнені результати формульованого етапу експерименту розподілу студентів експериментальних та контрольних груп за рівнями готовності до валеологічної роботи з дошкільниками.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність майбутнього вихователя, валеологічна робота, компоненти готовності, дошкільники.

В статье теоретически обосновываются проблемы подготовки будущих работников дошкольного образования к валеологической работе с детьми дошкольного возраста. Анализируется сущность понятий «профессиональная подготовка педагога» и «готовность будущего воспитателя». Конкретизировано, дополнено толкование понятия «готовность будущего воспитателя к валеологической работе с детьми дошкольного возраста» и выделены основные структурные компоненты, критерии и показатели готовности. Представлены обобщенные результаты формирующего этапа эксперимента, распределения студентов экспериментальных и контрольных групп по уровням готовности к валеологической работе с дошкольниками.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, готовность будущего воспитателя, валеологическая работа, компоненты готовности, дошкольники.

Sorochynska O.A., Tkach E.O. THE STRUCTURE OF PREPARATORY EDUCATION PREPAREDNESS FOR VELEOLOGICAL WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN

The article discusses the problems of preparation of future preschool education workers for valeological work with preschoolers. It analyzes the essence concepts of “professional training of a teacher” and “readiness of the future educator”. It specifies the interpretation of the concept “readiness of the future educator for

valeological work with preschool children” and clarifies supplements, main structural components, criteria and indicators of readiness. It has presented generalized results from forming stage of the experiment, experimental distribution of students and control groups according to the levels of readiness for valeological work with preschoolers.

Key words: *professional training, readiness of the future educator, valeological work, readiness components, preschoolers.*

Постановка проблеми. Бурхливий розвиток суспільства потребує конкурентоздатного, фізично, психічно і морально здорового населення. Фундамент здоров'я людини закладається ще з моменту внутрішньоутробного розвитку дитини, велика роль у цьому належить батькам. Подальше становлення людини як особистості, активного члена суспільства залежить від цілеспрямованого різнобічного розвитку. Незважаючи на значне поширення валеологічної освіти і виховання, значна кількість населення України не дотримується основ здорового способу життя, і як наслідок – низька тривалість життя та переважає смертності над народжуваністю. Тому це зумовлює пошук нових шляхів, форм та методів валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку й підготовки висококваліфікованого фахівця у галузі дошкільної освіти зі сформованими мотивами, цінностями, знаннями та навичками організації зазначеної роботи. Враховуючи потреби суспільства в організації валеологічної роботи з дошкільнятами, перегляду вимагає зміст професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти. У зв'язку з цим підготовка майбутніх вихователів має орієнтуватися на створення умов для повноцінного, всебічного розвитку студента, формування і підвищення мотивації збереження та поліпшення здоров'я дошкільників та високого рівня валеологічної компетентності. Результатом такої підготовки має стати готовність педагога-вихователя до валеологічної роботи, особистісно-зорієнтованої взаємодії з вихованцями.

Аналіз останніх досліджень. Результати джерельної бази свідчать, що окремі аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільного профілю висвітлено у працях О. Л. Богініч (підготовка до організації фізкультурно-оздоровчої роботи), О. А. Гнізділової (формування здоров'язбережувальної компетентності), В. В. Нестеренка (формування навички здорового способу життя), А. М. Циплюка (підготовка до створення здоров'язбережувального середовища) та ін.

Основи формування здорового способу життя у дошкільників досліджували С. В. Кириленко, С. В. Лапаєнко, Н. А. П'ясецька, Є. Р. Чернишова та ін. У педагогіч-

ній практиці є значна кількість досліджень, спрямованих на проблему формування валеологічної компетентності майбутнього педагога, зокрема у працях В. І. Бобрицької, Т. Є. Бойченка, О. М. Гомонюка, О. І. Жорнова, Л. Г. Карпова, В. А. Нестеренка та ін.

Незважаючи на значну кількість досліджень, проблема підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі фахової підготовки у вищих навчальних закладах недостатньо вивчена. Зазначений факт проявляється у низькій валеологічній культурі вихователя, невмінні організувати роботу з дітьми у групі, а особливо з дітьми різної категорії в режимі здоров'язберігаючих технологій, створювати сприятливі педагогічні умови для збереження і зміцнення здоров'я дошкільнят, незнанні вікових психолого-фізіологічних особливостей дітей. Отже, актуальність окресленої проблеми зумовила потребу проведення дослідження.

Постановка завдання. Мета статті – визначити структуру та рівень валеологічної готовності майбутнього вихователя до валеологічної роботи з дошкільнятами, охарактеризувати теоретико-методичні засади їх підготовки під час навчання у вищому навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу. Натепер у науковій літературі існує велика кількість тлумачень поняття «професійна підготовка». Зокрема у педагогічних енциклопедичних словниках «професійна підготовка» визначається як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією [1, с. 262]; процес повідомлення відповідних знань і вмінь; прищеплення соціальних практичних навичок і вмінь, формування психологічних і моральних якостей особистості, важливих у певній сфері людської діяльності [2, с. 323].

Аналіз трактувань поняття «професійна підготовка» дозволяє окреслити його сутність. Це – система змістових і організаційних заходів, що спрямовані на набуття студентом особистісного смислу діяльності, формування фахової майстерності, зростаючого інтересу до роботи з дітьми та батьками, готовність до виконання майбутньої професійної діяльності [5, с. 101].

Процес професійної підготовки пов'язують із її кінцевим результатом – формування готовності до певного виду діяльності. У педагогічній літературі виокремлюється поняття «професійна готовність до педагогічної діяльності», під якою розуміють сукупність професійно-педагогічних знань, умінь і навичок та особистісних якостей, що забезпечують результативність роботи педагога (Л. В. Григоренко); сформований активний діяльнісний стан особистості, що забезпечує швидку адаптацію, ефективну реалізацію та використання у процесі практичної роботи отриманих у вищому навчальному закладі знань, умінь і навичок (К. М. Дурай-Новакова); цілісну інтегровану якість особистості, що характеризує її емоційно-когнітивну і волюву мобілізаційність у момент включення в діяльність визначеної спрямованості (А. Ф. Линенко) [4; 7]. На думку Н.М. Колосової, «готовність майбутнього вихователя» – це цілісне особистісне утворення, що характеризується сукупністю гуманістичних і духовно-практичних ціннісних орієнтацій, фаховою компетентністю [3, с. 13].

Отже, результатом і показником підготовки до професії є формування готовності до неї, яка реалізується і перевіряється у діяльності. Готовність не є вродженою, а виникає в результаті певного досвіду людини, що ґрунтується на формуванні її позитивного ставлення до професійної діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у ній [4].

Під готовністю майбутнього вихователя до валеологічної роботи з дітьми ми розглядаємо складне, багатокомпонентне утворення, особливий особистісний стан, що визначається спроможністю успішної організації зазначеного виду роботи з дошкільнятами, здатністю оперативно реагувати на динаміку соціально-економічних процесів, розробляти й упроваджувати нові освітні технології, й характеризується комплексом стійких мотивів та потреб цієї діяльності, системою знань, умінь, навичок та досвіду організації валеологічної роботи, розвитку та поєднання особистісно-професійних якостей, професійну спрямованість психічних процесів, налаштованість на виконання педагогічних завдань та активність у їх виконанні, здатність бачити перспективи розвитку в роботі, прагнення самовдосконалення [6].

У науковій літературі виокремлюють структурні компоненти готовності майбутнього педагога до педагогічної діяльності, зокрема ціле-мотиваційний, когнітивний, поведінковий (С. М. Симоненко); ціннісний та мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, творчий (В. М. Єфімова); спеціально-цін-

нісний, спеціально-діяльнісний, особистісний (Є. В. Пранова) [7].

Отже, досліджуючи питання професійної підготовки майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дошкільнятами, було з'ясовано, що валеологічна готовність визначається як цілісна, відносно стійка, особистісна структура, що містить комплекс взаємопов'язаних ціннісно-мотиваційних, когнітивних (знання), діяльнісних (вміння, навички), особистісних детермінант безперервного професійного зростання педагога, що забезпечують оптимальну реалізацію набутих знань у професійній діяльності педагога.

На наше переконання *ціннісно-мотиваційний компонент* виступає рушійною силою діяльності та є складним психологічним, інтелектуальним, емоційним та волювим процесом, що викликаний потребою людини до здійснення тих чи інших дій та вчинків. Складовою *когнітивного компонента* є знання, що мають інтегрований характер. На наш погляд, основою зазначеного компонента є психолого-педагогічні знання, натуралістичні, методичні, організаційно-педагогічні, технологічні. Своєю чергою *діяльнісний компонент* готовності виражається рівнем сформованості професійних умінь та навичок. У рамках нашого дослідження найдоцільнішими є гностичні, проєктувальні, конструктивні, комунікативні, організаторські, прикладні вміння. Основою *особистісного компонента* є сукупність особистісно-професійних якостей та властивостей вихователя, які виступають одним із найважливіших чинників професійної придатності.

Однак для того, щоб визначити рівень готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку, необхідно визначити критерії та показники її оцінювання. Основними критеріями готовності майбутнього працівника дошкільного закладу є мотиваційно-цільовий, пізнавальний, практичний, особистісно-рефлексивний. Якісна і кількісна характеристика готовності майбутнього працівника ДНЗ до окресленої роботи здійснювалася за чотирирівневою шкалою оцінювання, а саме початковий, середній, достатній та високий рівні.

Експериментальна частина нашого педагогічного дослідження тривала впродовж 2016-2017 років на базі Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка. Експериментальною роботою були охоплені студенти I-II курсів зазначеного підрозділу університету загальною кількістю 80 осіб. Навчання експериментальних

груп відбувалося за навчальним планом із розширенням фізіолого-валеологічної тематики освітнього курсу «Вікова фізіологія та валеологія» щодо особливостей валеологічної роботи у дошкільному закладі, впровадженні навчально-методичного комплексу, інноваційних форм та методів навчання.

Узагальнення результатів формульованого етапу експерименту здійснювалося за допомогою комплексу методів, зокрема, методики О. Смирнова, лонгітюдного методу та методики t-критерію Стюдента. Зрізи сформованості компонентів готовності до валеологічної роботи з дошкільниками проводилися до і після експерименту.

За результатами формульованого етапу експерименту початковий рівень ціннісно-мотиваційного компонента готовності виявлений у 7,69% студентів ЕГ, тоді як у контрольній групі він становить 12,5%. Середній рівень виявлено у 15,38% студентів ЕГ та у 33,33% студентів КГ; достатній – у 61,65% респондентів ЕГ та у 45,84% осіб КГ; високий – у 15,38% студентів ЕГ та у 8,34% осіб КГ (рис. 1).

Прикінцевий зріз результатів експериментальних груп продемонстрував значні

Рис. 1. Динаміка рівнів сформованості ціннісно-мотиваційного компонента готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку контрольних та експериментальних груп

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості когнітивного компонента готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку контрольних та експериментальних груп

зміни у рівнях сформованості когнітивного компонента готовності до валеологічної роботи з дітьми. Так, високий рівень готовності виявили 19,23% студентів ЕГ, достатній – 50,00%, середній – 23,08%, початковий – 7,69% студентів ЕГ. Розподіл студентів КГ відбувся таким чином: високий рівень – 12,50% студентів КГ, достатній – 29,17%, середній – 50,00%, початковий – 8,3% респондентів КГ (рис. 2).

Результати рівнів сформованості діяльнісного компонента готовності КГ та ЕГ до і після експерименту було з'ясовано стосовно шести груп умінь (гностичні, проєктувальні, конструктивні, комунікативні, організаторські, прикладні). Зокрема було встановлено: високий рівень готовності мають 19,23% студентів ЕГ та 12,5% студентів КГ; достатній – 50,0% респондентів ЕГ та 25,00% студентів КГ; середній – 23,08% ЕГ та 50,00% КГ; початковий – 7,69% ЕГ та 12,5% респондентів КГ (рис. 3).

Зміни результатів експериментальної роботи виокремлених показників засвідчили динаміку зростання низки якостей та здібностей у студентів. Встановлено, що високий рівень сформованості особистісного компонента готовності мають 23,08% студентів ЕГ та 12,5% респондентів КГ, достатній – 46,15% студентів ЕГ та 33,33% КГ, середній – 23,08% ЕГ та 41,67% КГ, початковий – 7,69% ЕГ та 12,5% студентів КГ (рис. 4).

Отже, презентовані узагальнені дані свідчать про зміну в експериментальних групах за всіма компонентами готовності майбутніх вихователів до зазначеної роботи в ДНЗ. Студенти цих груп продемонстрували не лише спрямованість, а і глибину знання та достатні для організації валеологічної роботи вміння. Отримані результати засвідчили ефективність реалізації поставлених завдань дослідження та впровадженої методики підготовки студентів. Так, рівневий розподіл студентів експериментальних

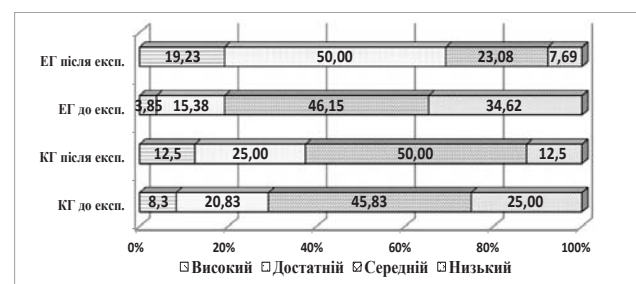

Рис. 3. Динаміка рівнів сформованості когнітивного компонента готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку контрольних та експериментальних груп

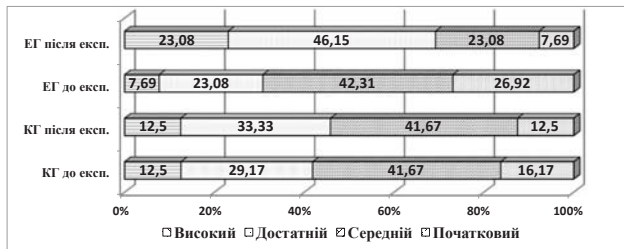

Рис. 4. Динаміка рівнів сформованості особистісного компонента готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку контрольних та експериментальних груп

груп після формувального експерименту такий: високий рівень – 19,23% студентів, достатній – 51,93%, середній – 21,16%, початковий – 7,69%. Студенти контрольних груп за рівнями розподілилися так: високий рівень – 11,46%, достатній – 33,34%, середній – 43,75%, початковий – 11,45%, що засвідчує значну результативність підготовки студентів експериментальних груп. Динаміка готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дошкільнятами контрольних та експериментальних груп відображена на рис. 5.

За результатами експерименту прослідковується позитивна динаміка в експериментальних групах щодо зростання рівнів готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дошкільниками: високий рівень – +13,46%, достатній – +26,94%, та зменшення кількості студентів із середнім – -20,19% та низьким – -25,0% рівнями. Зміни у контрольних групах незначні.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, валеологічна робота з дітьми дошкільного віку вимагає перегляду змісту і вдосконалення підготовки працівників дошкільних установ. Пріоритетом цього процесу має бути формування професійно-творчої особистості, фахівця інноваційного типу, здатного впроваджувати новітні технології, форми та методи навчання.

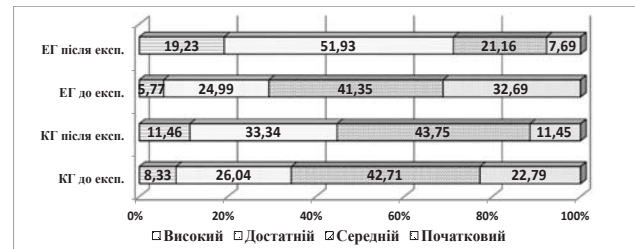

Рис. 5. Динаміка рівнів готовності майбутніх вихователів до валеологічної роботи з дітьми дошкільного віку за результатами констатувального та формувального експерименту

Перспективним напрямом подальшого наукового розроблення проблеми є формування готовності майбутніх вихователів до впровадження інноваційних здоров'язбеігаючих технологій у роботі з дітьми дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вишнякова С.М. Професіональне образование: словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. – М.: НМЦ СПО, 1999. – 538 с.
2. Український педагогічний словник / Гончаренко С. – Київ: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Колосова Н.М. Підготовка майбутніх вихователів до педагогічної підтримки дітей дошкільного віку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». – Ялта, 2012. – 19 с.
4. Линенко А.Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї: монографія. – О: ОКФА, 1995. – 80 с.
5. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці: монографія / Беленька Г.В., Богінч О.Л., Борисова З.Н. та ін.; за заг. ред. І.І. Загарницької. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – 310 с.
6. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ. навч. Закладів. – К.: Академвидав, 2006. – 456 с.
7. Сорочинська О.А. Підготовка майбутнього вчителя біології до позакласної еколого-натуралістичної роботи з учнями основної школи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Житомир, 2017. – 305 с.